

Розділ 7

ІСТОРІЯ ОСВІТИ, МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ТА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

УДК 373.5.091.26:34

Ігор КОЛЯДА, Ігор ЦЕЙГЕР
(м. Київ)

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти при вивченні правознавства в 9 класі: технології та шляхи їх застосування

У тезах розглянуто проблематику оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти при вивченні правознавчих дисциплін, проаналізовано технології оцінювання досягнень на прикладі курсу «Правознавство» в 9 класі та шляхи їх застосування.

Ключові слова: суспільні дисципліни; правознавство; оцінювання навчальних досягнень; формування компетентностей.

Визначення та оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти загалом, і при вивченні правознавчих дисциплін зокрема, є вкрай важливим аспектом освітнього процесу, оскільки дає можливість охарактеризувати з точки зору ефективності методи педагогічної діяльності, що застосовуються педагогами. Актуальність проблематики оцінювання компетентності здобувачів освіти, як здатності до формування у них елементів правової культури, моральних орієнтирів, а також ознайомленості з моделями правомірної поведінки у тих чи інших життєвих ситуаціях, дає змогу сформулювати завдання роботи: проаналізувати технології, що застосовуються для оцінювання вищезазначених компетентностей, а також можливих шляхів їх застосування на уроках правознавства у 9 класі.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти при вивченні правознавства передбачає аналіз рівня ознайомленості з системою держави та права; умінь аналізувати правові ситуації, користуватись нормативно-правовими документами, юридичною літературою; навичок діяти згідно з чинними нормами права у різних життєвих ситуаціях.

Градація рівнів навчальних досягнень здобувачів освіти певним чином зумовлює і технології їх оцінювання. Так, початковий рівень, що включає в себе оцінки «1», «2» та «3» бали, передбачає застосування найпростіших питань. Середній рівень, що відповідає «4», «5», та «6» балам характеризується використанням вже більш складних завдань, на цьому рівні доцільною видом роботи є зокрема поверхневий аналіз нормативно-правових документів. Достатній рівень навчальних досягнень включає в себе «7», «8» та «9» балів. Цей рівень передбачає наявність у здобувача освіти системних знань з предмету, що вивчається, а отже – і більш складних завдань, таких як розв'язання правових

задач, аналіз нормативно-правових документів за поданими алгоритмами, заповнення та складання схем і таблиць. Високий рівень навчальних досягнень передбачає найвищі оцінки: «10», «11» та «12» балів, і вимагає від здобувача освіти не лише глибоких структурних знань з предмету, а й творчого підходу до виконання завдань, висловлювання власних позицій з тих чи інших проблемних питань та їх переконлива аргументація. Розглянемо приклади завдань для кожного рівня навчальних досягнень здобувачів освіти більш детально.

Згідно критеріїв навчальних досягнень з правознавства, початковий рівень характеризується можливістю здобувача освіти в загальних рисах відтворювати кілька юридичних термінів, вибирати одну правильну відповідь із запропонованих, простими реченнями передавати зміст невеликої частини теми уроку. У відповідності до цього, доцільними завданнями для рівня «1», «2» та «3» балів є:

1) прості репродуктивні запитання, що передбачають відповідь з одного-двох слів, наприклад: «Доповніть речення «Сукупність обставин, наявність котрих робить адміністративну відповідальність можливою і необхідною називають...»».

2) завдання, що пропонують здобувачеві освіти визначити правильність або хибність запропонованого твердження: «Зробіть вибір: «так» чи «ні» щодо твердження: «Адміністративна відповідальність полягає у покладенні на винну особу обмежень матеріального та морального характеру.»».

3) тестові завдання на вибір однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих: «Фактична підстава настання адміністративної відповідальності полягає в:

а) наявності у діянні особи фактичного складу адміністративного правопорушення;

б) рішення уповноваженого органу про притягнення особи до відповідальності;

в) праві уповноважених органів притягувати осіб до адміністративної відповідальності;

г) застосуванні до винних адміністративних стягнень

4) Завдання, що передбачають знаходження здобувачем освіти відповіді на закрите питання в тексті підручника: «Розкажіть про ознаки адміністративної відповідальності.»».

Середній рівень навчальних досягнень передбачає можливість здобувача освіти кількома реченнями формулювати сутність правових понять, відтворювати окремі частини навчальної теми, здійснювати поверхневий аналіз нормативно-правових документів. Доцільними завданнями для рівня «4», «5» та «6» балів є наступні:

1) репродуктивні запитання, що передбачають відтворення здобувачами освіти частини навчальної теми: «Розкрийте підстави настання адміністративної відповідальності.»».

2) завдання, що передбачають формулювання здобувачем освіти змісту понять та термінів: «Визначте зміст штрафу, як заходу адміністративного стягнення.»».

3) завдання, що передбачають визначення основних положень нормативно-правових документів: «Визначте, які принципи адміністративної відповідальності встановлено ст. 2 Кодексу України про адміністративні правопорушення.»

Достатній рівень навчальних досягнень вимагає від здобувачів освіти уміння аналізувати нормативно-правові документи за поданими алгоритмами, розв'язувати прості правові задачі, заповнювати та складати схеми та таблиці. Для рівня «7», «8» та «9» здобувачам освіти можуть бути запропоновані наступні завдання:

1) правові задачі, що передбачають визначення здобувачами освіти певних правових понять: «Господар садиби постійно вивозив сміття з подвір'я в лісосмугу та на околиці міста. Назвіть правопорушення, скоєне вказаним громадянином».

2) заповнення та складання структурно-логічних схем, тематичних таблиць тощо: «Заповніть схему «Форми адміністративних стягнень», «Складіть структурно-логічну схему «Ознаки адміністративної відповідальності»».

3) тестові завдання на встановлення відповідності:

«Встановіть відповідність:

- 1) грошове стягнення з правопорушника;
- 2) вилучення майна у правопорушника;
- 3) відрахування 20% заробітку на користь держави;
- 4) виконання особою безоплатних суспільно корисних робіт;
 - а) штраф;
 - б) конфіскація;
 - в) виправні роботи;
 - г) громадські роботи;
 - д) адміністративний арешт».

Високий рівень навчальних досягнень передбачає глибокі предметні знання здобувача освіти, здатність аргументувати власну думку, вільно користуватись джерелами юридичної інформації. Доцільними завданнями для рівня «10», «11» та «12» балів є:

1) постановка проблемних запитань: «Чому найсуворішим видом галузевої юридичної відповідальності є кримінальна?»

2) завдання, що потребують детальної аргументації конкретної відповіді: «Доведіть або спростуйте необхідність притягнення особи до юридичної відповідальності у наступній ситуації: «Молода жінка перейшла дорогу на червоне світло світлофора, а коли її зупинив міліціонер, пояснила, що вона приїхала з села, раніше не бачила світлофора і не знала значення його сигналів»».

3) робота з цитатами відомих постатей: «Римський поет, філософ та громадський діяч Сенека казав: «Люди караються не тому, що було вчинено проступок, а для того, щоб він не скоювався надалі.» Прокоментуйте цей вислів. Чи згодні ви з Сенекою?»

4) самостійне креативне завдання: «Складіть правову ситуацію, в котрій висвітліть підстави настання адміністративної відповідальності».

Отже, аналіз технологій, що застосовуються для оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, а також можливих шляхів їх застосування на уроках правознавства у 9 класі передбачає завдання, котрі у відповідності до критеріїв навчальних досягнень дозволять здійснити максимально ефективно та об'єктивно оцінювання рівня знань здобувача освіти, реалізувати практичну складу дисципліни, сформувані практичні компетентності та виховувати правову свідомість. Запропоновані технології оцінювання навчальних досягнень та методи їх застосування мають на меті вдосконалення системи оцінювання, що в свою чергу сприятиме формуванню мотиваційних, функціональних та соціальних компетентностей, як загального результату освітньої діяльності здобувачів освіти.

Список використаних джерел та літератури

1. Андрусишин Б.І., Гуз А.М. Методика викладання шкільного курсу «Основи правознавства»: Підручник. Київ: Знання, 2008. 301 с.
2. Головка Н. І. Методика викладання правознавства: навч. посібн. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2017. 202 с.: іл
3. Ремех Т.О. Методика навчання учнів 9-го класу основ правознавства: методичний посібник. Київ: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 96 с.

УДК 006.034:37.017:94

Ілля ЛЕННИК
(м. Київ)

Державний стандарт громадянської та історичної освітньої галузі: нові підходи до вивчення історії та громадянської освіти

У доповіді здійснено спробу висвітлити основні аспекти розвитку історичної та громадянської освіти у контексті нових освітніх галузей. Розглянуто зміст Державного стандарту та додатки до нього, як основне джерело нових підходів до вивчення історії та громадянської освіти у школі. Розуміння нововведень допоможе педагогічному персоналу нової української школи, удосконалити свої вміння та навички в умовах сучасних реформ.

Ключові слова: Нова українська школа (НУШ), Державний стандарт, ключові компетентності, освітні галузі, наскрізні вміння, уміння та ставлення.

Науковий керівник: *Мелещенко Т. В.*, заступниця декана історико-філософського факультету НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат історичних наук, доцент.

Постановка проблеми. Зміни в освітньому просторі відбуваються досить складно та послідовно. Держава зі свого боку опираючись на економічний потенціал та розвиток суспільства, намагається впровадити все нові й нові «формули» задля подальших перспектив. Розвиток ринку освітніх послуг напряду залежить від сприяння держави, проте реформування освіти – це складний і